

KRATKA PREDSTAVITEV SLOVENSKE LOVSKE ORGANIZACIJE

Organizirano slovensko lovstvo se je rojevalo konec 19. in v začetku 20. stoletja. Nastanek lovske organizacije je bil povezan s prizadevanji za krepitev slovenske narodne zavesti in z narodnim prebujenjem v času, ko so Slovenci doživljali zelo živahen socialni in tudi kulturni razvoj. Nastajajoča lovska društva so morala spoštovati Zakon o društvih iz leta 1867, njihova pravila je morala potrditi politična oblast, ki je tudi nadzorovala delovanje društev, vendar ne v lovskem pomenu, pač pa, če so delovala v skladu z zakonom (pravočasno prijavljanje občnih zborov, pravilni postopki pri spremembi pravil itd.). Najstarejše doslej znano in pri oblasteh registrirano je bilo Lovsko društvo Vrhnika. Kranjska deželna vlada je pravila društva potrdila 22. marca 1878. Štelo je od 10 do 20 članov. Nato so nastala še nekatera podobna društva v ostalih delih Slovenije, v katerih so delovali predvsem slovenski narodno zavedni lovci. Ti so namreč sprevideli, da so bogatim tujcem lahko kos le z združevanjem sil, predvsem pa denarja. Leta 1891 je bilo ustanovljeno Kranjsko društvo za varstvo lova, katerega člani so bili predvsem bogati veleposestniki, industrijalci in visoki uradniki. Slovenski lovci so mu očitali nemško usmerjenost, čeprav je v njem delovalo tudi veliko Slovencev, celo nekaj vidnih predstavnikov pozneje ustanovljenega Slovenskega lovskega kluba oziroma društva. Leta 1906 je bil v Ljubljani ustanovljen Lovski klub Sava, ki ga je vodil Karel Mayer, ki je 30. januarja 1907 v ljubljanskem hotelu Štrukelj sklical tajni sestanek. Na njem se je zbralo več slovenskih lovcev, med njimi tudi dr. Ivan Lovrenčič. Ta je predlagal ustanovitev organizacije slovenskih lovcev za vse slovenske pokrajine. Izoblikovana je bila temeljna podoba prihodnje lovske organizacije z dvema poglavitnima nalogama: skrb za vzgojo domačih lovcev, še zlasti zapriseženega lovskega osebja in zaščita lovskih interesov. Ko bi organizacija postala dovolj močna, naj bi izdajala še svoje glasilo. Sklenili so, da organizacijo imenujejo Slovenski lovski klub. Na zborovanju, ki je bilo 27. februarja 1907 so sprejeli klubska pravila in jih predložili deželni vladi v potrditev. Deželne oblasti so pravila potrdile 7. aprila 1907, priprave na ustanovni občni zbor pa so se nerazumno zavlekle, tako da je bila ta sklican šele 16. oktobra 1907. Na njem je sodelovalo 60 lovcev, program Slovenskega lovskega kluba pa je predstavil dr. Ivan Lovrenčič. Med drugim je poudaril: »Hočemo varovati slovenski značaj naše dežele in prisiliti tujca, da spoštuje slovenski značaj tal kjer lovi. Naša dolžnost je, da se tudi kot lovci zavedamo svoje narodnosti, svojega jezika. Če sem narodnjak, sem povsod, tudi na lovu«. Za prvega predsednika Slovenskega lovskega kluba je bil izvoljen takratni ljubljanski župan Ivan Hribar, za podpredsednika pa dr. Ivan Lovrenčič. Na občnem zboru, marca 1909, so Slovenski lovski

klub preimenovali v Slovensko lovsko društvo (SLD), ki je že januarja 1910 izdalo prvo številko društvenega glasila Lovec. Uredil ga je dr. Janko Ponebšek. Leta 1910 je vodenje Slovenskega lovskega društva prevzel dr. Ivan Lovrenčič in ga vodil vse do leta 1936.

Delovanje društva je za nekaj časa prekinila prva svetovna vojna. Prvi povojni občni zbor Slovenskega lovskega društva je bil 19. marca 1919 na verandi hotela Union v Ljubljani. Tega leta je izšla tudi prva povojna številka glasila Lovec. Uredil ga je dr. Janko Lokar. Lovska organizacija se je lepo razvijala in beležila vidne uspehe na področju varstva in gojitve divjadi. Soočala pa se je z različnimi pogledi do lovske zakonodaje, ki v Kraljevini SHS ni bila poenotena. Šele konec leta 1931 je bil predpisan lovski zakon, ki je veljal za celotno Kraljevino Jugoslavijo. Ta je za celotno državo uvedel lastna in občinska lovišča, divjad pa razdelil na zavarovano divjad z lovopustom, na nezavarovano divjad in na zverjad. Februarja 1935 je bila sprejeta banovinska naredba k lovskega zakonu, ki je na območju današnje Slovenije opredeljeval divjad kot nikogaršnjo last in ohranil delitev na lastna in občinska lovišča. Zelo jasno je zakon opredelil namen in naloge lovskih društev. 29. marca 1936 je bil še zadnji občni zbor Slovenskega lovskega društva, na katerem so v skladu z novo zakonodajo iz leta 1935 ustanovili Zvezo lovskih društev Dravske banovine. Za predsednika je bil izvoljen dr. Viljem Krejči, odvetnik iz Ljubljane. Za podpredsednika nove zveze so izvolili Bogdana Pogačnika, za tajnika pa dr. Stanka Bevka. Starosta slovenskih lovcev dr. Ivan Lovrenčič nove zveze ni želel voditi. Zadnja predvojna skupščina (občni zbor) Zveze društev Dravske banovine je bila sklicana za nedeljo, 6. aprila 1941. A je seveda ni bilo, saj se je tistega dne zgodaj zjutraj začel vojaški napad na Kraljevino Jugoslavijo. Okupacija je delovanje lovske organizacije zaustavila. Med vojno je leta 1944 izšel Lovski zbornik, ki ima precejšnjo dokumentarno vrednost. Razen uvodnika, ki je bil slavospev Leonu Rupniku, preostali dela publikacije niso bili politično in tudi ne ideološko obarvani. Z razmahom narodnoosvobodilnega gibanja na Slovenskem in s postopnim oblikovanjem ljudske oblasti na osvobojenem ozemlju se je v letih 1943 in 1944 začela oblikovati tudi nova lovska zakonodaja. Slovenski narodnoosvobodilni svet, ki je bil predhodnik poznejše slovenske vlade, je imel vso zakonodajno oblast, njegovi odseki pa izvršno. Lovstvo je sodilo v pristojnost odseka za gospodarstvo, ki ga je vodil Franjo Sevnik. Že marca 1945 so sklenili, da se bodo v novi državi ukinila lastna lovišča in da se bo obdržal zakupni sistem lova. Vse dotedanje zakupe pa naj bi razveljavili. Načrtovali so ustanovitev Lovskih zadrug.

Po končani 2. svetovni vojni se je lov na območju Slovenije odvijal na podlagi Odloka o začasnem izvrševanju lova (od septembra 1945). Oktobra istega leta je bil pripravljen Pravilnik o lovskih organizacijah – lovskih zadrugah, po katerem naj bi bile zadruge edini

zakupnik lovišča. To je bilo v skladu s splošno težnjo po »podružbljanju« in postopnem odpravljanju zasebne lastnine, ki tudi lovstva ni zaobšla. Izdan je bil tudi odlok Ministrstva za gozdarstvo Narodne vlade Slovenije o ustanovitvi državnih rezervatnih lovišč, ki naj bi služila za lovsko reprezentanco države, za vzorno gojitev velike divjadi, za varstvo in vzrejo redkih vrst divjadi in za znanstveno - raziskovalno dejavnost. Odobreno je bilo tudi delovanje Zveze lovskih društev v Ljubljani. Častni predsednik je postal dr. Ivan Lovrenčič, poslovodeči predsednik pa dr. Janko Lavrič. Že januarja 1946 je izšla prva povojna številka glasila Lovec. Leta 1947 je bil ustanovljen Lovski svet Ljudske republike Slovenije, ki ga je vodil Ivan Maček - Matija, njegov namestnik pa je bil dr. Janko Lavrič. Leta 1946 je bil sprejet tudi Začasni zakon o lovu, lovske družine pa so postale edine zakupnice okrajnih zakupnih lovišč. Poleg tega so morale skrbeti še za pravilen lov, za izobraževanje lovcev, za njihovo varnost pri lovu in za spoštovanje lovskih predpisov. Zakon je določal, da je divjad ljudska dobrina, s katero je treba upravljati po načelih umnega gospodarjenja. Leta 1947 je bil sprejel Splošni zakon o lovu, po katerem je postala divjad splošno ljudsko premoženje, lov pa uvrščen v panogo narodnega gospodarstva. Lovske družine iz okrajev so sestavljale lovsko podzvezo, te pa so bile združene v Lovsko zvezo Ljudske republike Slovenije. Ta je morala biti članica Glavne lovske zveze Federativne ljudske republike Jugoslavije, kar je bilo povsem v skladu z državnim centralizmom in planskim gospodarstvom. Leta 1950 je bila ustanovljena Lovska zveza Slovenije, za njenega predsednika pa izvoljen dr. Jože Benigar. Po sprejemu novega lovskega zakona leta 1954 se je Lovska zveza Ljudske republike Slovenije preimenovala v Republiško lovsko zvezo Ljudske Republike Slovenije. Vanjo so morale biti vključene vse okrajne lovske zveze. V letih 1955 in 1956 so začeli slovenski lovci intenzivno zbirati sredstva za zgraditev Zlatoroga, skupnega doma slovenskih lovcev v Ljubljani. Odprt je bil leta 1958 na Župančičevi ulici 9 v Ljubljani. Istega leta je bil v Bistri pri Vrhniki odprt slovenski lovski in ribiški muzej. Na občnem zboru junija 1959 so Republiško lovsko zvezo preimenovali v Lovsko zvezo Slovenije, okrajne lovske zveze pa v Lovske zveze (območne). Leta 1966 je bil sprejet novi republiški Zakon o lovstvu, ki je prinesel novo pojmovanje lovstva in sicer gojitev, varstvo, lov in uporabo divjadi. Divjad je bila opredeljena kot družbena lastnina, po zakonu pa razdeljena na zavarovano in nezavarovano divjad. Lovišča so ustanovljale občinske skupščine in jih dajale v upravljanje lovskim družinam. V ospredje delovanja lovske organizacije so vedno bolj prihajala ekološka vprašanja, skrb za strokovno znanje, izobraževanje in lovsko kulturo. Leta 1971 je izšla prva knjiga iz zbirke Zlatorogova knjižnica, ki je doživela neverjeten razmah in prejela številna laskava priznanja. Med drugim leta 1980 tudi strokovno nagrado oziroma plaketo Prix technique Mednarodnega sveta za

lovstvo in ohranitev divjadi - CIC. V letih 1972/1973 je bil prvi vpis v dopisno šolo za lovske tehnike. Zanimanje za tovrstno izobraževanje je nenehno naraščalo. Leta 1973 je bil ustanovljen Foto-kino klub Diana (kasneje preimenovan v Klub Diana), istega leta so bili v lovišče Rog na Kočevskem izpuščeni prvi risi, ki so jih lovci pripeljali iz Slovaške in vnovič naselili na Slovenskem. Naselitev je bila izjemno uspešna.

Leta 1976 je bil sprejet Zakon o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč. Po tem zakonu je bila divjad kot skupina avtohtonega živalstva sestavni del slovenske naravne dediščine in je uživala posebno zakonsko varstvo. Upravljanje z divjadjo je bilo naloženo lovski organizaciji. Zelo pomembna so bila določila o lovopustih oziroma lovnih dobah za posamezne vrste lovne divjadi. Ta zakon je v dobri meri upošteval razsežnosti sprememb v okolju in tudi zato predvidel neposredno zakonsko varstvo vrst in tudi ukrepe za zavarovanje habitatov divjadi oziroma njihovih delov (na primer predele stalnih brlogov rjavega medveda). Zaradi usklajevanja interesov in dogovarjanja pglavitnih uporabnikov prostora so bila ustanovljena Lovskogojitvena območja (LGO), ki so bila oblikovana ob upoštevanju obsežnosti (velikosti) življenjskih območij, ki zagotavljajo razvoj populacije (ali dela neke skupne) in omogočajo enotno lovsko-gojitveno politiko na celotnem življenjskem območju divjadi posameznih vrst ter možnosti za sodelovanje vseh uporabnikov zemljišč pri varstvu in gojitvi divjadi. Lovišča so bila izročena v upravljanje lovski organizaciji brez odškodnine in za nedoločen čas. Po sprejemu tega zakona so se območne Lovske zveze preimenoval v Zveze lovskih družin (ZLD), ki so bile povezane v Lovsko zvezo Slovenije.

Pred družbenimi in političnimi spremembami in osamosvojitvijo Slovenije, leta 1991, je bila Lovska zveza Slovenije, kot vse druge organizacije civilne družbe, kolektivni član takratne SZDL. Že leta 1990 je vodstvo lovske organizacije sprejelo sklep o izstopu iz SZDL in poudarilo, da je Lovska zveza nestrankarska (nepolitična) organizacija, ki se ukvarja z dejavnostjo, ki je opredeljena v njenih Pravilih. Mnogi lovci so se nato vključevali v priprave na slovensko osamosvojitveno vojno in leta 1991 v njej tudi aktivno sodelovali. Številni lovski domovi in drugi objekti so služili za namestitev pripadnikov slovenske Teritorialne obrambe in kot tajna vojaška skladišča. Lovska zveza Slovenije je tudi izstopila iz Lovske zveze Jugoslavije in že leta 1990 predlagala, ta se ta organizacija kot zvezna institucija ukine. Že maja 1991 je bila Lovska zveza Slovenije, na seji generalne skupščine Mednarodnega sveta za lovstvo in ohranitev divjadi – CIC, v Quebecu v Kanadi, sprejeta kot polnopravna članica v njegovo članstvo. Sledilo je desetletje in pol intenzivnega ukvarjanja s pripravami na sprejem nove lovske zakonodaje. V teh procesih je lovska organizacija izjemno aktivno sodelovala in ponujala številne strokovne rešitve. Ob tem pa se je soočala tudi z notranjimi

organizacijskimi, kadrovskimi in sorodnimi težavami. Med pomembnimi pridobitvami naj omenimo sprejem Strategije slovenskega lovstva iz leta 1996 in Etični kodeks slovenskih lovcev iz leta 1998. Ta med drugim določa etična in moralna pravila ter razmerja med pravicami in dolžnostmi članov lovske organizacije ter udeležencev udejstvovanja v slovenskem lovstvu nasploh. Aprila 1998 je Lovska zveze prejela visoko odlikovanje - častni znak svobode Republike Slovenije. Leta 2001 je Slovenija gostila udeležence 48. generalna skupščine Mednarodnega sveta za lovstvo in ohranitev divjadi - CIC v Portorožu. Po dolgotrajnih pripravah in žgočih polemikah je bil v samostojni Sloveniji, v začetku leta 2004, končno sprejet novi Zakon o divjadi in lovstvu ZDLov-1. Ta ureja upravljanje z divjadjo, ki obsega načrtovanje, ohranjanje, trajnostno gospodarjenje in spremljanje stanja divjadi ter načine njihovega izvajanja. Upravljanje z divjadjo zagotavlja ekološke, socialne in gospodarske funkcije divjadi ter njenega življenjskega prostora, predvsem pa zajema: ohranjanje in varstvo divjadi kot naravnega bogastva; ohranjanje in povečevanje biološke, vrstne in krajinske pestrosti ter stabilnosti življenjskih združb; preprečevanje in povračilo škode od divjadi in na njej, ter trajnostno gospodarjenje z divjadjo. Namesto nekdanjih LGO so bila ustanovljena Lovsko-upravljavska območja (LUO), ki predstavljajo širše in veliko-površinske ekološke celote. Lovišče je prostorsko zaokrožena zemljiška ali vodna površina, ki ne sme biti manjša od 2.000 ha lovne površine in omogoča izvajanje vseh ukrepov pri upravljanju z divjadjo. Strokovne osnove za njihovo ustanovitev pripravlja Zavod za gozdove Slovenije. Ta pripravlja načrte upravljanja z divjadjo in ukrepanja v njenem okolju in ima tudi sicer pomembne strokovne naloge in opravila, med drugim tudi na področju vodenja evidenc in izobraževanja, ki pa je poverjeno lovski organizaciji. Upravljavci lovišč (LD) in lovišč s posebnim namenom - LPN (nekdanja gojitvena lovišča) se združujejo v Območno združenje upravljavcev lovišč in lovišč s posebnim namenom - OZUL. Novi zakon še vedno ni povsem zaživel, saj manjkajo še nekateri podzakonski predpisi in uredbe. Zakon je doživel tudi številne pobude ustavno sodišče, pa je zahtevalo nekaj sprememb, ki naj bi popravile napake v zakonu. Odprta ostaja tudi pobuda o ustanovitvi Zavoda za lovstvo Slovenije kot javnega zavoda, katerega ustanoviteljica bi bila država in ki bi opravljal naloge javne službe s področja upravljanja z divjadjo.

Dr. Marjan Toš